

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Uredništvo je v Mariboru, Koroška cesta št. 5. Rokopis se ne vračajo. Upravništvo sprejema naročnine, inserate in reklamacije.

Cene inseratom po dogovoru. Za večkratne oglase primeren popust. Nezaprite reklamacije se poštnine proste. Čekovni račun poštne urada Ljubljana 10.603. Telefon interurban 113.

2. številka.

Maribor, dne 13. januarja 1927.

61. letnik.

I.!

Bralci »Slovenskega Gospodarja« ste gotovo že ugaali, kaj pomenja številka I. Prva je skrinjica SLS na vseh volilnih mariborske oblasti za volitve v oblastne skupščine. Iz tega razloga je številka I. vredna največje pozornosti. Klicaj, ki je postavljen za številko I., izraža poziv, da vsi vržete na dan volitev 23. januarja volilne kroglice v I. skrinjico, v skrinjico SLS. Ta poziv je med vsemi sloji stanov slovenskega naroda našel najjačji odmev. Slovensko ljudstvo bo 23. januarja v strujenih vrstah galsovalo za SLS.

SLS to veliko zaupanje, ki ga uživa med vsemi krogi stanov slovenskega ljudstva, tudi v popolni meri zasluži. SLS je stranka slovenskega ljudstva. Nobena druga stranka nima programa, ki bi bil vzrastel iz slovenskih tal.

Stranke slovenskega liberalizma: gosposkega (samostalna demokratična stranka) in kmetskega (samostojna kmetska stranka), in materialističnega brezbožnega socializma (socialna demokratična stranka) so prišle iz tujine. Načela teh strank so bila izposojena pri drugih narodih in zanesena na slovenska tla, da bi v slovenski zemlji pogrnala korenine. Za takšne rastline pa med našim narodom ni ugodnih tal.

SLS je vodilne ideje svojega programa zajela iz duše našega naroda. Kar je slovensko ljudstvo snovalo v svojem duhu, po čemer mu je stremelo in hrepenelo srce, vse to je našlo izraza v programu naše stranke. »Za vero sveto in domovino drago«, je bilo že od nekdaj geslo slovenskega ljudstva in z njim in v njem stranke slovenskega naroda. Za vero naših očetov, za zemljo naših pradedov: to je ne toliko bojni klic, temveč predvsem delovno vodilo naše stranke.

Naša stranka je ne samo v svojem programu, marveč v svojem praktičnem delovanju obsegala in gojila vse to, kar pospešuje duševni in telesni blagor našega ljudstva. Slovenska kultura in prosveta, izobrazba naroda in osebno mladine, gospodarski obstoj in napredek naroda, vseh stanov in poedincev, politična svoboda in samostojnost slovenskega ljudstva: to so bistvene točke, o katerih je SLS ne samo venomer govorila in pisala, marveč požrtvovalno in vztrajno delala med našim ljudstvom.

Slovensko ljudstvo ve to dobro ceniti in to tudi pravilno ocenjuje. Ono dobro ve, da se naša stranka edina poteguje za verske in narodne svetinje slovenstva. Ono je prepričano, da je SLS bila tista stranka, ki je napenjala vse sile, da se naše slovenstvo ni utopilo v nemšču in italijanstvu ter da se ne bi utopilo v nekem jugoslovanstvu, v katerem bi izginito z vsemi svojimi narodnimi, verskimi in kulturnimi vrlinami. Naše ljudstvo je do dna duše preverjeno ter dobro čuti, da je to globoki smisel borbe naše stranke za samoupravo in avtonomijo slovenskega ljudstva.

Temu svojemu globokemu prepričanju daje slovensko ljudstvo izraza pri vsakterih volitvah s tem, da glasuje za kandidate SLS. To je bilo doslej, to bo v pomnoženem obsegu tudi v bodoče. Zato pa slove za volitve 23. januarja geslo slovenskega ljudstva: I. Prva je skrinjica stranke slovenskega ljudstva, ona bo dobila volilne kroglice nas vseh!

Zbirajte za volilni sklad

Divji lovec Bartek Gronikovski.

(Poljski spisal K. Przerwa-Tetmajer; preložil Alojzij Benkovič.)

Včasih je tudi medvedu od blizu gledal v oči, ko je za zadnjih nogah stoječ mahal s tacami in bliskal z očmi, videl je tudi, kako je metal za seboj med zadnji nogi debelo kamenje, kose lesa, sploh vse, kar mu je prišlo pod tace. Zadet ris se je na Sivem vrhu na Oravi vrgel na nje, pa je bil že oslabljen, da mu je samo ramo pregrizel in mu obraz razpraskal. Potem je padel, ustreljen v trebuh.

Puške je imel Bartek shranjene na raznih krajih. Pod Vološinom, nedaleč od Velike Siklave, pri Petih skalah je imel dvocevko, pod Rogačem je imel drugo, dve enocevki pa nekje drugje. V puške je bil zaljubljen. Če je kje videl katero, ki mu je bila všeč, je prodal zadnje tele in kupil puško. Ženi je razlagal, da to ne more biti drugače. Kaj bo, če pride ovadba z Ogrskega od grofov Salamonov, ali pa preiskava iz zakopjanske graščine, pa ne bo pri bliži niti ene puške, niti enega užigalnika!

Ni drugega pri roki kot ključ, iz katerega streljajo stroci . . . Hajduki ga zasledujejo po cestah, on pa jo maha dalje s pivo v ustih kot bjačanski rihtar ali pa župan iz Poronina. Saj ga pač nihče ne bo preiskoval, da ima za pasom rožiček s smodnikom, v mošnji kroglice in šibro za zajec in race, povrhu pa užigala, platneno bisago za divjačino, pod plaščem pa živeža za dva ali tri dni. Koraka kakor bi šel v gozd po drva ali pa na delo. Pa gre vendar zdaj v javorinske gozde na Spiž, zdaj v guberske na Oravo. Kako bi bilo to mogoče, ko bi imel samo eno puško? Več mu je bilo za puško, nego da bi jo nosil. Še peta bi mu

V vse druge skrinjice prazno roko!

Na dan volitev, 23. januarja, bodo volilci stali pred volilnimi skrinjicami, ki bodo svoje prazne vratove stegovale proti njim. Ne bo jih toliko, kakor pri volitvah v narodno skupščino, pa jih bo vendar precejšnje število: 4, 5, 6 ali celo več po raznih okrajih.

Volilcem se ne bo težko odločiti, v katero skrinjico naj vržejo svoje kroglice. Odločitev je že padla ter se glasi: Vsi bomo glasovali v prvo skrinjico, ki je skrinjica stranke slovenskega ljudstva!

Nobena druga skrinjica, ki bo na volišču postavljena kot nabiralka glasov za kakšno drugo stranko, ne sme pričakovati od slovenskih volilcev kakšnega prispevka v obliki darovanih volilnih kroglic. Nobena druga stranka ne zasluži našega zaupanja, marveč našo odločno odklonitev.

Stranka samostalnih demokratov pod vodstvom Srba Pribičevića in Slovenca Žerjava je v veliki, celo v največji meri kriva žalostnih razmer, ki sedaj vladajo v državi, in zlasti v Sloveniji. Ona je grobarica Slovenije, njenih samo upravnih in avtonomnih pravic, katere je vse vrgla v žrelo brezumnega, do skrajnosti izvedenega in v posledicah nad vse škodljivega centralizma. V žrelu tega krutega centralizma so izginito ne samo vse svobode in avtonomne pravice Slovenije, marveč tudi velik del našega narodnega premoženja. Začetek gospodarskega propadanja našega ljudstva je bil storjen s sklepom vlade meseca jan. 1920 o zamenjavi kron za dinarje v razmerju 4:1. Za ta usodepolni sklep nosi odgovornost slovenska demokratična stranka, ki je imela v takratni vladi svojega zastopnika v osebi glavnega »Jutrovega« urednika dr. Kramerja. Na rovaš njene odgovornosti je treba staviti vsa povzročanja davčin, za katera je glasovala o priliki sprejetja raznih dvanajst in državni proračunov. Kako razume ta stranka globoko posegati v slovenske žepce ter jih izpraznjevati, dokazujejo razna njena gospodarska podjetja, razne liberalne banke, med katerimi je zadnji čas žalostno zaslovela Slovenska banka. Tako je samostalna demokratična stranka glavna grobarica slovenstva, njegove politične svobode in njegovega gospodarskega življenja, s svojimi časniki pa, ki jih kakor »Domovino« brezplačno vsiljujejo slovenskemu ljudstvu, ga še hoče tudi duševno-upropasti.

Za ono usodno zamenjavo kron za dinarje v razmerju 4:1 je tudi odgovorna socialnodemokratična stranka, ki je v takratni vladi početkom leta 1920 bila zastopana s svojim voditeljem Antonom Kristanom. Socialnodemokratična stranka je po svojem političnem programu centralistična, in zato ji ni in ne more biti mesta med našim narodom. Tudi delavstvo, ki ji je nekaj časa v precejšnjem številu sledilo, ker je verovalo njenim obljubam in se dalo preslepiti po njenih hujskarijah, ji je obrnilo hrbet. Razcepilna v razne struje in dele, brez voditelja z ugledom nudi ta stranka sliko neozdravljive bolehavosti in propadanja. Kdor bi glasoval za njo, bi ga bilo samega treba smatrati za političnega bolnika.

Tudi Puceljova skrinjica bo 23. januarja moledovala za kroglice, pa jih ne bo dobila, ker jih ne zasluži. Samostojna kmetijska stranka je slovenskemu ljudstvu naložila suženjstvo velesrbskega centralizma, in sedaj še hoče slovensko ljudstvo spraviti v suženjstvo velehrvatske politike Stjepana Radića. Radić ne sme v Sloveniji komandirati ter tudi ne bo komandiral. Kdor bi glasoval za Radićevo stranko, ta bi odobral izdajalsko Radićevo politiko, ki obsaja hrvatski in slovenski narod v politično robstvo velesrbskega centralizma.

prav prišla. V Glinski dolini prav pod Strmim vrhom je lep kraj, kjer bi jo skrili — luknja pod skalo med smrekami. Če bi tudi kdo zlezal noter, bi ničesar ne opazil. Suho je pa tudi to skrivališče kot krompirjevina . . .

Ko je tako govoril, je žena samo težko vzdihnila. Rada je imela svoja teleta in platno, ki ga je sama tkala, tudi se ne da tajiti, da so bili doma malokdaj brez mesa, čeprav so imeli štiri puške. Pri peti puški — bila je krasna dvocevka, lepa kot oko — pa se je Bartku žena zasmilila. Ni ji prodal niti teleta niti platna, ampak je dvocevko zamenjal za čisto nov plug in za petnajst desak, s katerimi bi bili morali obiti stredo na koči, ker je že zatekalo vanjo.

Kadar je šel Bartek Gronikovski na lov, je vselej pokleknil pred hišo, pobožno pomolil in za dve stvari prosil Boga: da bi imel srečo z divjačino in da bi srečno srečal gozdarja grofa Salomona iz Javorine, nekega Dobrovolškega, doma iz Murovanske Lipnice, Poljaka, ki je za ogrsko mejo stopil v službo. Bartek je imel silno jezo na tega človeka, in sicer zato, ker ga je gozdar imel na sumu in je stikal za njim. Dasi Bartek nikoli ni videl s puško, je vendar kazal na njega kot na najnevarnejšega divjega loveca. Nekoč se je zgodilo, da je Bartek na ogrski strani podržal rogača, Dobrovolški je pa slišal strel. Čeprav je Bartek puško in rogača dobro shranil in sklenil, da pojde šele drugi dan ponoči po plen, in čeprav je potem, ko je bil z volčjim dirom stekel skozi kos lesa in preskočil obmejni potok med Ogrsko in Poljsko, z dračjem na rami šel proti domu: vendar je Dobrovolški, katerega je bil privabil strel, stikal naokoli, dokler ni opazil Bartka z dračjem ter kar v škornjih prebredel vodo, pa naravnost proti njemu. Bartek ni zbežal, ker se je čutil na svojem in ni hotel, da bi s tem vzbujal še večjo sumnjo.

kemu centralizmu in v najhujše gospodarsko izkoriščanje našega naroda. Samostojni in radičevci so ljudstvo tolažili z raznimi obljubami o gospodarskih ugodnostih, ki jih bo ljudstvo prejelo od njihove vlade. Vse te gospodarske ugodnosti so izostale, pač pa so pod radičevsko vlado narasla gospodarska bremena, ker je naše ljudstvo preteklo leto plačalo za 426 milijonov kron več neposrednih davkov. To so gospodarske pridobitve radičevcev za slovensko ljudstvo.

Iz vsega tega sledi za vsakega pametnega in poštenega Slovenca zaključek in sklep: v skrinjice samostalnih demokratov, radičevcev in socialnih demokratov prazno roko!

Iz delovanja Pucelja in Radića.

PUCELJ KOT MINISTER PREGNAL VERONAUKE IZ ŠOLE.

Pucelj in njegova stranka se bosta za te volitve zopet postavljala, kako bo katoliška Cerkev in vera ravno v Pucelju in njegovi Radićevi podružnici v Sloveniji našla najboljšo varstvo. Ker pa je vsako trditve treba dokazati, pa bomo mi prinesli dokaz, da ga minister Pucelj ne bi mogel pozabiti!

Iz kmetijskega ministrstva, kjer je ministroval g. Pucelj, je dne 17. avgusta 1926, št. 35.659-II, izšel odlok, s katerim se je ukiniti veronauk na vseh šolah, kjer sploh odločuje kmetijsko ministrstvo. To se je tudi povsod izvršilo. V Mariboru pa dotični odlok ni prišel. Ker ni prišel, nihče o njem ni izvedel in tako je dosedanji katehet hodil še nadalje poučevati veronauk v mariborsko kmetijsko šolo (specijalno vinarsko in sadjarsko šolo). — Dne 16. nov. 1926, št. 48.799-II, pa je ministrstvo sporočilo, da to ni v smislu prejšnjega odloka. Ker pa vodstvo šole odloka še sploh ni prejelo, se je z novim odlokom z dne 8. dec. 1926, št. 52.045-II, ponovno odredilo, da se mora prekiniti verouk, vsled česar je pretekli teden prenehalo poučevanje verouka.

Razni izgovori, ki jih pri tem navajajo vsi nasprotniki verouka in bi ga gotovo tudi g. Pucelj, da v strokovne šole verouk ne spada, ne da niso utemeljeni, ampak jasno razkrivajo namen, izriniti verouk iz šol. Naši kmetje pa, ki svoje sinove pošiljajo v te šole, hočejo in zahtevajo, da se verouk tudi v teh šolah poučuje. Zato bodo na takšnih stališčih in postopanju ministra Pucelja dali pri prihodnjih volitvah odgovor, kakor si ga je s tem odlokom zaslužili!

K temu pripominjamo še to, kar je »Slovenski Gospodar« že enkrat poročal, da je nosilec Radić-Puceljeve liste v ljutovskem okraju Rožkar javno obsojal to početje g. ministra Pucelja. Javno pa ga bomo obsodili tudi mi volilci dne 23. januarja in noben kmet-poštenjak ne bo volil Radić-Puceljeve stranke!

RADIĆ PROTI JESENSKIM SOLSKIM POČITNICAM.

Od vseh strani dobivamo pritožbe, da je mnogo staršev in gospodarjev kaznovanih za precej visoke denarne kazni, ker šolski otroci v jeseni radi nujne paše niso mogli v šolo. Celo leto je bilo silno deževje in radi tega je poginilo mnogo krme. Da se bo mogla živina vsaj za silo prehraniti čez zimo, je bil ubogi kmet prisiljen vzeti šolske otroke za pastirje.

Ali na ovadbo liberalnih (demokratičnih) učiteljev je sedaj po vseh okrajih na stotine kmetov in siromašnih staršev občutno kaznovanih. Od kod te hude kazni? Zakaj so odpravljene jesenske počitnice?

Dobrovolški sname dvocevko, pomeri in: »Stoj!« Bartek je obstal.

Dobrovolški pa k njemu. »Ti si streljal! Kaj si ustrelil, kje si spravil?« Bartek se zaklinja, da on ne, pa ne, da naj mu obe nogi prirasteta k tlom (sam Bog dobro ve, da človek v taki stiski ne more početi drugače), prisega, naj se kar mrtev vrne, prisega pri svojem patronu in pri sv. Magdaleni, ki mu je baš prišla na misel, — a Dobrovolški ne verjame. Bartka je pograbila jeza, da mu ne verjame, ko mu tako prisega, češ, da s tem žali svetnike, ki jih kliče za priče. Kako je mogoče, da bi kdo človeku ne verjel, ko prisega na svojega patrona in na sveto Magdaleno? Srdite kriči, kdo da ima pravico do njega, ko je tu poljska zemlja, pa ne ogrska, — in hoče naprej. Dobrovolški pa, da mu že pokaže Poljsko in Ogrsko, ga udari s kopitom plečih. Gozdar je bil korenjak, Bartek srednje rasti. Dobrovolški mu zveže roke s konopecem, ga drugič udari po plečih, po glavi, pa hajd ob vodi naprej. Gnal je Bartka v Levoč k sodnji. Srce se je burilo Bartku, čudo, da mu ni počilo, kajti če bi bil tudi kriv, bi vendar Dobrovolški, ki ga ni zasačil na strel, ga dobil brez orožja in slišal njegovo prisego, moral priznati, da je nedolžen. Vso pot se je z notranjim prepričanjem držal tega nazora, da mora tako biti, in je kričal in dokazoval.

Dobrovolški pa ga je neprestano bil s kopitom. Ker pa so pri sodnji v Levoču izpustili Bartka zaradi pomanjkanja dokazov, ga je Dobrovolški spremil do meje in ga zopet bil, kakor je hotel, tako da Bartek skoro mesec dni ni mogel vstati. Čudo, da mu meso ni odpadlo od kosti, in luknjo je imel v glavi.

Ker pa mu Dobrovolški ni verjel in ga je s tem razžalil, ga za mejo po krivem prijel, ga gnal v Levoč, tepel in ranil, ga pognal v bolezen in stroške, ter ga za dalje